

Tek. Erdélyi Múzeum szerk.
Kolozsvár. Király-u. 14.

108120

ERDÉLY

HONISMERTETŐ FOLYÓIRAT

Az Erdélyi Kárpát Egyesület hivatalos értesítője

MÁTYÁS KIRÁLY EMLÉKÉV

Főszerkesztő és felelős kiadó: Dr. BALOGH ERNŐ
Laptulajdonos: ERDÉLYI KÁRPÁT EGYESÜLET

XL. ÉVFOLYAM

1943. 12. SZ. (866)

Erdély

TARTALOM

Dr. Balogh Ernő: Kötelességeink. — *J. A.*:
Az EKE 1942. évi rendes közgyűlése. —
Dr. Tulogy János: A révi Zichy-barlang
felfedezésének és feltárásának története. —
Hírek.

A címlap *Koválszky Károly* felvétele

*fizetési ára egész évre 6 pengő. Tagoknak 5 pengő. — Tagsági
előfizetési díjak befizethetők az EKE 72.478. számú csekkszám-
adójában Kolozsvár, Jókai-utca 2., II. emelet. — Hivatalos órák:
—8-ig. Telefon 36-37.*

Egyesület központjának és vidéki osztályainak levelezési címei:

Kolozsvár, Jókai-utca 2., II. emelet. Telefon 36-37.
Oradnai osztály: Dr. Stieber Lajos Beszterce, Erdőgazgatóság.
Marosvásárhelyi osztály: Székely Géza, Csíkszereda, OMIH.
Marosvásárhelyi osztály: Knizsek Károly, Dés, Villamosművek.
Marosvásárhelyi osztály: Dr. Görög József, Felsőbánya.
Marosvásárhelyi osztály: Dr. Dobay Béla Sepsiszentgyörgy.
Marosvásárhelyi osztály: EKE marosvásárhelyi osztálya, Kazinczy-u. 13., Marosvásárhely.
Nagybányai „Gutin” osztály: Tréger Lajos, Nagybánya, Fürdőtelep.
Oradnai osztály: vitéz Solthy László, Oradna.
Révi »Zichy« osztály: Dr. Kulcsár András ref. lelkész, Rév.
Udvarhelyi osztály: Zárug András, kereskedő, Székelyudvarhely.
Zilahyi »Meszes« osztály: Seress Miklós, Zilah, Király-u. 23.]

ERDÉLY

Kötelességeink

Mélyen tisztelt Közgyűlés!

„Megnehezedett az idők járása“, „sötét felhők tornyosulnak“ s más hasonló értelmű kifejezések a multban, különösen a régi kortesvilágban valósággal már közhellyé vált szónoki frázisok voltak. Mint legtöbbször a legkisebb alapot nélkülöző, csak üresen kongó hangulatkeltőket nem is igen vették komolyan. Ma azonban ezeknek súlyos értelme valóban beteljesedett.

Lángban áll egész földgolyónk, s annak minden népe inkább közvetlen, mint közvetve benne van abban a gigászi tusában, az egész világtörténelem legvéresebb mérkőzésében, mely az embergyilkoló gépszörnyek minden elképzelhető alkotásaival és tömegeivel engesztelhetetlen gyűlölettel tombol földön, vizen, levegőben. Dühöngő örült lett a világ. Itt már nemcsak fegyver ellen küzd a fegyver. Az Isten képére alkotott ember, a teremtés koronája már odasüllyedt, meggyalázva önmagában az isteni szikrát, hogy tehetetlen dühében a védtelen tehetetleneket öli halomra és semmisíti meg a kultúra pótolhatatlan kincseit.

Lehangolóan látszik még rá gondolni is, hogy hol és hogy állunk mi magyarok e borzalmas nagyságú nyerserők között, hiszen ezek titáni küzdelmében a mi gyenge fizikai erőnk még csekélységnek is alig szám-bavehető. De vajjon a népek sorsát egyedül az ember- és hadianyagnak abszolút tömege intézi-e? Nincs-e más érték is, ami erőt ad?

E tekintetben a mult világháború szomorú tanulságot nyújthat. Nem a fegyverek megtörése hozta akkor ránk a félhalálba döntő katasztrófát, hanem a kint küzdő fegyverek leghatalmasabb, legelengedhetlenebb hátvédjének, a belső rendnek az összeomlása. Ez a bűn hasít bele lel-künkbe ma is elszakadt testvéreink jajaival.

Ha természetes az, hogy gyaráink üzemüket a hadihelyzetnek megfelelőleg alakították át, éppen olyan természetes, hogy társadalmunk egyénileg és közületileg is megtegye ugyanezt, abban a mértékben és abban az irányban, ahogy azt az adott körülmények csak megengedik. Az egészséges élet ugyan azt kívánná, hogy minden haladjon zökkenő nélkül tovább a megszokott mederben, a rendkívüli helyzet azonban külön új feladatokat is ró minden közületre, annak minden egyes tag-

jára. Olyan feladatokat, melyek nemzeti létünk érdekében mindenekfölött állók, melyeknek nem teljesítésével beteljesülhet az a komoran fenyegethető igazság, hogy mindent elvesztett az, aki hazáját elvesztette.

Egyesületünk hazánk számottevő közületei közé tartozik. A mögötte álló félszázadnál nagyobb mult tanúbizonysága alkotóképességének, szívós életerejének, mellyel az elnyomatás alatt poraiból Főnixként nemcsak feltámadott, de nemzeti fentmaradásunknak is értékes tényezője lett. Ennek a magas hivatásnak adott körülmények szabta módon való új munkába állítását követeli ma az idő. Ma nemcsak a hegyekbe, a természetbe kell lelkével beleolvadnia, turistaalkotásokban segédkeznie, hanem nemzeti apostolnak kell lennie minden tagtársunknak, s hol mire van szükség: segíteni, erősíteni, bátorítani, hitet hinteni. Ma meg kell fognunk minden magyar kezét, hogy érzésben, hitben, nemes elhatározásban, s ha kell, ennek keresztülvitelében is fanatikus egyek legyünk. Olyan szilárd egységes egy, hogy abban legparányibb rés se maradjon a bomlasztó ékek számára. És ebben aki nincs velünk, az ellenségünk.

Elszigetelt kicsinységünkben jövőnk hitének legszilárdabb alapját igazságunkban látjuk. Való, hogy az igazság a legmagasabbrendű erő, a legnagyobb igazi világhatalom, mely ha nem is robog fel földrengető, haláltszóró acélkolosszusokkal, de láthatatlan és fel nem tartóztatható kezével tartja, védi — de csak az arra érdemeseket. Mert tudnunk kell, hogy az igazság csak üres szó annak nemes tartalma nélkül. Ez a tartalom pedig az emberi erények összessége, mely a becsületben csúcsosodik ki. Ne emlegessen igazságot az, akinek az igazság igazi etikai tartalmához nincs köze.

A becsületesség útja mindig síkos volt, mindig is az lesz. De míg aki csendes, békés időkben elbukott rajta, csak egyedül hordozta szegénybélyegét, bukásával ma már magasabb érdekeket is magával ránthat. De a megnehezedett idők ma a becsületesség fogalmának terjedelmét is kibővítették. Ma már nem elég mindenkinek csak azon a szűkkörű poszton teljesíteni lelkiismeretesen hivatását, hova sorsa állította, de becsületbeli kötelesség odaadó, áldozatos munkával azok helyét is betölteni, akik messze a hómezőkön érettünk vérüket ontják. Ma becsületbeli kötelesség a mind több és több könny felszárítása, s az a sokirányú minden más munkavállalás, melyet faji, nemzeti létünk becsülete parancsol. Mert ha nem, összeomlik alattunk egyedüli bástyánk, az igazság.

Mélyen tisztelt Közgyűlés! Nehéz időket élünk és még nehezebbekre is el kell készülnünk. Pusztá életünk is mind súlyosabbá válik. De viharban edzettek vagyunk, ezerév annyi küzdelemmel tele nagy idejének leszarmazottjai. Ez a nagy mult, annak sok dicső, magasztos emléke és példája élő oltár legyen mindenki lelkében, a legpokolibb harcizajt is túlharsogó figyelmeztetés, hogy kötelességeink vannak, melyeket teljesíteni nemcsak lelkiismeretünknek, hanem nemzeti létünknek, becsületünknek is parancsa.

Teljesíteniük kell, ha még kisebb is lesz kenyéradagunk, ha több verejtékünk, könnyünk és vérünk is omlik, ha mind is kiomlik. Úgyis ki akar itt örökké élni! De ennek a földnek, ennek a magyar földnek örökké kell élnie.

DR. BALOGH ERNŐ

Az EKE 1942. évi rendes közgyűlése

Lapunk vezető helyén közöljük dr. Balogh Ernő elnök megnyitó beszédét, az alábbiakban Jancsika Albert titkári jelentését és a közgyűlés lefolyását ismertetjük.

Titkári jelentés

Mélyen tisztelt közgyűlés!

Most, amikor az EKE 52. évi rendes közgyűlésén kell számat adnom az Egyesület 1942. évi munkájáról, rövid visszapillantást kell vetnem az újjászervezkedés első esztendejére. Ezt az első esztendőt 1940 szeptember 11-től 1941 december 31-ig számítom. Amint az elmúlt esztendei titkári jelentésemben is kifejtettem, ez az év az újjászervezkedés és az örömteljes változás által adományozott lehetőségek között, az újjáépítés előkészítő munkálatainak esztendeje volt. A tulajdonképpeni alkotás a hosszasan látszó, de a körülmények megkövetelte előmunkálatok után csak 1942. évben indult meg. A visszatérés pillanatában láttuk, hogy erőnket mennyire felőrölte a szakadatlan izgalomban, folytonos gáncsoskodás és elnyomás között eltöltött 22 év, és akkor láttuk azt is, hogy az EKE, bár a megszállás éveiben minden erejével küzdött létéért, milyen keveset tudott megmenteni abból a sok értékből, amit nagyjai, az alakulás első esztendjétől roppant nagy szorgalommal összegyűjtöttek, alkottak. A visszatérés után úgyszólván előről kellett kezdeni mindent. Észak-Erdély turistakulturális szempontból is teljesen kismizmve tért vissza és olyan nagy feladat előtt állott, melyet hosszú évek áldozatos munkájával és kellő mérvű állami támogatással tud csak megvalósítani. Turista vendégforgalmunk lebonyolítása előtt tehetetlenül állottunk, mert mind olyan természetű feladatok tornyosultak az Egyesület fölé, melyeknek megoldásához sok pénz, lelkes, odaadó munka és bizonyos időre van szükség.

Az 1942. év is a munkálatok előkészítését szolgálta. Ebben az évben készítette el egyesületünk hatalmas munkatervét, melynek végösszege megközelítette a 4.000.000 pengőt.

Észak-Erdély turista és idegenforgalmi értékeinek hozzáférhetővé tételéhez ilyen hatalmas összeg befektetésére van szükség, és ebben is, csak a legszükségesebbek foglaltatnak. Ennek a tervzetnek alapján kezdtük meg munkánkat ebben az évben. A nagy tervre fölöttes hatóságaink is felfigyeltek és messzemenő anyagi támogatást helyeztek kilátásba. Enélkül a segítség nélkül az Egyesület nem is tudná munkatervét megvalósítani. Hála Istennek olyan nagyvonalú férfiak intézik a magyar természetjárás és idegenforgalom ügyeit, akik a legteljesebb megértéssel támogatják, még a mai nehéz háborús viszonyok között is, a magyar természetjárók érdekeit. Egyesületünk nem mulasztotta el felhívni az Országos Természetvédelmi Tanács figyelmét a révi sziklaszoros védett területté való nyilvánítására, valamint a barlangnak, illetve a fölötte levő terület kisajátítására, hogy annak pótolhatatlan természeti kincsei megóvassanak a rongálástól. Lapunk hasábjain ismételtelen rámutattunk a Gyilkos-tót pusztulással fenyegető veszélyre. Sajnos, eddig semmiféle intézkedés nem történt.

Az Egyesület képviseltette magát a Keletmagyarországi- és Erdélyrészi Fürdők Szövetsége 1942 március havában tartott országos kongresszuson, ahol Beke Lajos, az évről-évre emelkedő erdélyi turistaforgalom lebonyolításához szükséges, egyelőre ideiglenes, turista szállások berendezését szorgalmazta az egyes fürdőhelyeken.

Jelentős mozzanat volt egyesületünk életében a Mátyás-házból való végleges kiköltözködésünk. 1942 június 1-én költöztünk jelenlegi helyiségeinkbe, melyet a város jóindulatú támogatása folytán kaptunk meg.

Ez alkalommal irodáinkat új bútorokkal rendeztük be és ma elmondhatjuk, hogy a legszebb helyiségeink vannak. A költözködés roppant nehéz munkáját Beke Lajos alelnök postaaltisztek segítségével végezte. Az új helyiségek berendezésében Alexy Béla és Tamás Katalin nyújtottak Beke Lajosnak segítséget. A Turista-múzeumot Polereczky Dániel, a könyvtárat Orbán Miklós rendezte el. Javaslom, hogy ezért a nagy munkáért nevezetteknek jegyzőkönyvi köszönetet mondjunk.

Jelentőségében nem volt kisebb méretű esemény az OSK vezetőinek a kolozsvári sportegyesületek részére rendezett értekezlete sem, melyet egyesületünk helyiségében tartottak. Ezúttal kedvező alkalom adódott az Erdélyben szükséges turistaalkotások ügyének ismertetésére is. Az értekezleten egyesületünk feltárta a helyzetet vitéz dr. Tárcazy Felicides Román min. osztályfőnök úr, a társadalmi sport és testnevelés vezetője előtt. A részletesen ismertetett és bemutatott munka-programm fölött elismerését fejezte ki a min. osztályfőnök úr és a tárgyalás eredményeképpen Egyesületünk az év végére jelentős segílyt kapott.

Az Egyesület taglétszáma vonatkozólag örömmel jelentem, hogy 1941. évi taglétszámunk az elmúlt évben 302 taggal 1358-ra emelkedett.

Osztályaink száma az elmúlt évben az október 3-án megalakult óradnai osztállyal gyarapodott. Központunk elnöksége 1942-ben 9 tisztikari ülést tartott, mely üléseken 97 személy vett részt. Három választmányi gyűlést és egy rendes közgyűlést tartottunk.

Itt kell megemlítenem, hogy a központi tikárság 1942-ben 1825 ügydarabot intézett el.

A Magyar Turista Szövetség felhívására Egyesületünk december hó 6-án Kolozsvárott és dec. 7-én Csíkszeredán turista vándorgyűlést tartott. Ez jó alkalmat nyújtott arra, hogy a megjelent szövetségi vezetőkkel az időszerű erdélyi turista kérdéseket megtárgyaljuk és javaslatainkat a szövetség képviselői elé terjesszük. A gyűlésen a MTSz részéről dr. Zsembery Gyula elnök, Polgárdy Géza főtítká, Babós Imre alelnök és Blasovszky Miklós sajtó-előadó vettek részt.

A turista vándorgyűlésen leplezte le egyesületünk lovag Merza Gyula tb. elnökünk arcképét. Az avató beszédet dr. Györffy István egyet. ny. r. tanár mondotta, melyre Merza Gyula mondott megható köszönetet.

Egyesületünk szoros összeköttetést tartott fenn a Turista Szövetséggel Babós Imre választmányi tagunk által, aki mindig idejében tájékoztatta Egyesületünket a tennivalókról és képviselte az Egyesületet a Szövetség tanácsülésén. A Szövetség 1942 március 17-én megtartott közgyűlésén dr. Balogh Ernő elnökünket tiszteletbeli elnökségi taggá, Babós Imrét alelnökké, dr. Gaál Istvánt pedig elnökségi taggá választotta meg az EKE részéről.

Igy egyesületünk méltó módon van képviselve csúcsszervezetünkben is.

A társeszközökkel jó viszonyban és élénk érintkezésben voltunk.

Kapcsolataink közül egyik legértékesebbet kell még megemlítenem. A m. kir. Honvéd Térképészeti Intézetet. Az intézet Parancsnoksága a legmesszebbmenően támogatta a természetjárókat akkor, amikor nagy elfoglaltsága közepette is módot talált a Székelyföld c. térkép második kiadásának elkészítésére. 1942 augusztusban jelent meg a Radnai havasok turista-térképe, mely osztatlan örömet keltett a turisták között. A térkép adatait igen nagy szorgalommal és odaadó munkával Beke Lajos gyűjtötte össze és rajzolta be az adatgyűjtő térképekbe. *Beke Lajos* fáradságos, de eredményes munkájáért jegyzőkönyvi köszönetet javaslom. Sajnos, az Intézet az erdélyi turista-

térképek harmadik szelvényét, a turisták által nagyon nélkülözött „Szilágy-sági hegyvidék“ c. térképet még nem tudta elkészíteni.

Folyóiratunk, az *Erdély* az elmúlt évben minden hónapban rendszeresen megjelent egy ív terjedelemben.

Most a turistákat leginkább érdeklő alkotásokról, a menedékházakról és az útjelzésekről kívánok röviden beszámolni.

Menedékházaink közül különösen ki kell emelnem az Uz Bence-menedékház 1942 aug. hónap 30-án tartott felszentelési ünnepélyét. Ekkor adatott át hivatalosan is a forgalomnak, a visszatérés után épült első nagyszabású turista-szállásunk. Hogy ezt megünnepelhetjük, köszönhetjük a Csíkszéki osztály tevékeny elnökének, vitéz dr. Karsay Sándor törvényszéki elnök, Székely Géza ügyv. alelnök és András Béla pénztáros fáradságot nem kímélő munkájának. A ház befejezéséhez ezévből az OMIH 20.000 P. segélyt adott.

Nagyobb munka volt még az év folyamán a Zichy-barlangi híd megépítése. Az új hidat, melyet tetemes költséggel épített meg az Egyesület, 1942. évi augusztus hó 16-án adtuk át ünnepélyes keretek között a forgalomnak. Az ünnepségen mintegy 500 érdeklődő vett részt. A hídépítés munkálatait Alexy Béla ellenőrizte és főképpen neki köszönhetjük, hogy a révi menedékház ismét könnyen megközelíthető lett.

Bükkerdei menedékházunkat ez év januárjában bezártuk, mert a határ közelsége miatt üzemből tartása ráfizetéssel járt.

A menedékházakra vonatkozólag nem jelentek számszerű adatokat, csupán annyit, hogy üzemből tartásuk rentabilis volt. Ez különösen a Hója-erdei házra vonatkozik. A révi menedékház is szépen jövedelmezett, azonban itt nagy befektetésekre volt szükség. A barlangi utakat rendbehoztuk, a házat kimeszeltettük és több szobát lakhatóvá tettünk. A befogadóképesség növelése céljából emeletes ágyakat szerezünk be. A Hója-erdei menedékház karbantartására 4.023,58 pengőt, a révi menedékházra és barlangra pedig 12.556,10 pengőt költöttünk.

Örvendetes eseményt jelentett a Szilágy-ság életében, amikor az Egyesület a Meszes-hegységben egy menedékház építését határozta el.

A tavasszal megkezdendő építkezés előmunkálatai megkezdődtek, Seress Miklós, az osztály elnöke pompás menedékház-tervet készítettett.

A nagyszabású menedékház építése 1943-ban kezdődött meg.

Központi szakosztályaink működése

A *Turista szakosztály*, szorosan együttműködött a műszaki bizottsággal, annak utasításai szerint végezte az útjelzéseket és táblák elhelyezését. Az elmúlt évben 46 kirándulást rendezett 1427 résztvevővel. Különösen az év második felében indult meg nagyobb érdeklődés a szakosztály munkássága iránt és lettek népesebbek a kirándulások. A szakosztályt Ürmössi Jenő alelnök vezette nagy szakértelemmel és odaadással. A szakosztály úgy a saját, mint az egyes vidéki osztályok munkaterületén eredményes útjelző munkát végzett. Beke Lajos, a műszaki csoport vezetője, Kolozsvár és Rév környékéről térképvázlatot készített, amely könnyű áttekintést nyújt azoknak, akik ezeket a vidékeket nem ismerik. Ezeket a térképeket bádoglemezre festettük és elhelyeztük. Ezenkívül útmutató táblák készültek Kolozsvár környékére, a Hargita és Baláni havasok útkereszteződéséhez is. Számszerint 52 darab, mind bádoglemezre festve. Az említett táblák elhelyezésével Kolozsvár környékén az útjelzések be is fejeződtek. A szakosztály 1942 október 4-én 18 központi tag közreműködésével és Molnár Aladár szakszerű irányítása mellett a Szentiványi-kutat a turista követelményeknek megfelelően befoglalta. Rév és környékén Táborosi László végzett elismerésreméltó útjelző munkát.

A szakosztály példászerű vezetéséért Ürmösi Jenő alelnök úrnak, míg a műszaki csoport eredményes működéséért Beke Lajos alelnök úrnak javasolom, hogy a T. Közgyűlés jegyzőkönyvi köszönetet mondjon.

Gazdasági szakosztályunk működése. Ebben az évben is sokszor állott gazdasági szakosztályunk megoldhatatlannak látszó feladatok előtt, hiszen anyagi természetű dolgokkal nem rendelkezünk olyan mértékben, amint arra szükség lett volna. A szakosztály lelke Alexy Béla főpénztáros volt, aki minden szabad idejét, percét az egyesületnek feláldozva, hordozta az Egyesület anyagi gondjainak terhét és igyekezett előteremteni az alkotásokhoz, a menedékházak fenntartásához és az egyesület életének biztosításához szükséges anyagiakat. Igen nagy tehertétel volt a révi híd felépítése, a ház lakhatóvá- és a barlang járhatóvá tétele kapcsán felmerült kiadások.

A gazdasági szakosztály berendezte Óradnán az ottani osztály 6 személyes turista-szállását, ellátta a szükséges pokrócokkal, lepedőkkel, matracokkal.

Itt említem meg, hogy az Egyesület néprajzi múzeumának épen maradt részét az Erdélyi Nemzeti Múzeumnak eladta.

Egyesületünk az elmúlt év folyamán jelentős anyagi támogatást kapott az Országos Magyar Idegenforgalmi Hivataltól. A Hivatal az Uz Bence-ház befejezésére 20.000 pengő segílyt folyósított. A révi híd építéséhez 5.500 pengő állami támogatást kaptunk. Az OMIH-nak és a még bennünket anyagilag támogató hatóságoknak ezúton is leghálásabb köszönetünket fejezzük ki.

Alexy Bélát munkájában legmesszebbmenően támogatta Matejovics Antal menedékház-gondnok és Illyés István menedékház-ellenőr. Alexy Béla pénztárosnak, Matejovics Antal menedékház-gondnoknak és Illyés István ellenőrnek az Egyesület érdekében kifejtett tevékenységükért jegyzőkönyvi köszönetet javasolok.

Propaganda szakosztályunk az elmúlt évben dr. Kiss Béla vezetése alatt működött eredményesen. A szakosztály 6 vetítettképes előadást, 1 népviseleti táncestélyt, 2 teaestélyt rendezett. A bál rendezését csekefalvi Tamás Béláné olyan nagy sikerrel oldotta meg, hogy hálánk jeléül javasolom, hogy ezért jegyzőkönyvi köszönetet mondjon a T. Közgyűlés.

Vidéki osztályaink

Csikszéki osztályunk az elmúlt évben fejezte be Uz Bence menedékházát. A ház ünnepélyes megnyitása 1942. augusztus 30-án történt meg, de azt 1942. június hó végén már megnyitotta. Az Uz Bence házat a Madarasi Hargita-menedékházzal összekötő 14 km-es utat dr. Borbáth Samu alelnökünk színjelezte. Ezzel az országos kék jelzés 14 km-es útvonallal gyarapodott. Az osztály komolyan foglalkozott az Egyesítő-i menedékház kibővítésének tervével. Elkészítette a tervezetet, azonban anyagiak hiánya miatt nem lehetett a munkához hozzá látni és ezért későbbi időpontra halasztódott. Osztályunkat vitéz dr. Karsay Sándor m. kir. törvényszéki elnök vezeti nagy szakértelemmel és a turistaság iránti nagy szeretetével.

Az osztály taglétszáma 1942. december 31-én 183. Túrának legnagyobb részét télen-nyáron az Uz Bence házhoz rendezték és jórészt mind munkavagy építés ellenőrző-túrák voltak.

Az osztály 1942. évben 19 tisztikari, két választmányi és egy rendes évi közgyűlést tartott.

Az egyesület osztálya 1942. évben 11 nagyobb túrát rendezett. Az összes résztvevők száma 217 volt. A kirándulásokon számos vendég is részt vett. A téli kirándulások száma pontosan meg sem állapítható, mert tagjai úgyszólván minden szombaton és vasárnap különböző irányokban kirándulásokat tettek. Általában az Osztályban nagy turista és síelet folyik.

Az 1942. augusztus 1-én megnyílt a Tolvajos tölön a Hargita-fürdői autót, amikor is Varga József kereskedelemügyi miniszter úr nagy kíséretével az Uz Bencét is meglátogatta és legnagyobb meglepetésének adott kifejezést és az osztály további támogatását helyezte kilátásba, amit 1942. év december végével újabb segélynyújtással meg is tett. Az 1942. év az osztály tisztikarára igen jelentős munkát rótt. Az osztály tevékenysége az Uz Bence menedékház építésének befejezése és a szükséges anyagiak előteremtésére irányult. A turistaház forgalma az 1942. évben a várakozásnak megfelelt.

Az Osztály sí-szakosztálya 1942—43 telén dícséretre méltó munkát végzett. Számos síversenyt rendezett, többek között „Erdély visszatért“ serlegversenyt, amelyen 68 taggal 7 egyesület képviseltette magát. Osztályunk résztvett a IX. honvéd hadtest leveinte versenyén, ahol szívóink jó eredményeket értek el. Résztvettünk a Gyilkostónál rendezett lesikló-, futóversenyeken is. 1942. január 25-én az OMIH kirendeltségével közösen sinapot rendeztünk, amelynek célja volt a sí-sport népszerűsítése. A verseny rendkívül eredményes volt, igen nagy közönség nézte végig és az egész helyőrség is megjelent. Ugyanakkor rendeztük a Csabaserleg-versenyt is, amelyen a székelyföldi faluk ifjúsága vett részt.

Osztályunk mindent elkövetett, hogy a helyi és szomszédos társegyesületekkel, turista osztályokkal a legjobb viszonyt tartsa fenn. Anyagi erejéhez mérten gondoskodott az Egyesítő-i és Suta-i menedékházak fenntartásáról. Viszonyunk a hatóságokkal szemben a lehető legkedvezőbb volt.

Osztályunk az 1943. évben teljesen újjászervezve fogott hozzá turista munkájának elvégzéséhez és 1943-ban már anyagi gondok nélkül folytathatta működését.

Marosszéki osztályunk. Közgyűlése után az új tisztikar nagy szervezkedési munkába kezdett és teljesen átalakította az osztály életét. Nagy akarással és a biztos jövőbe vetett hittel dolgoztak tagjai, tudva azt, hogy az elvetett magának ki kell kelnie. Dr. Máthé János elnök vezetése mellett Mőck Vilmos titkár és Both Károly turista szakosztályi vezető voltak a lelkei az osztálynak. Hihetetlen ambícióval foglalkoztak a Kelemenben építendő ház tervével s már ebben az évben megtették a lépéseket a szükséges terület megszerzésére.

Az osztály a központi műszaki bizottság elnökének, Beke Lajosnak útmutatása alapján elkészítette útjelzési tervzetét. Rendezett 14 nagyobb szabású kirándulást, melyen 377-en vettek részt.

Az osztály hivatalos helyiséget tart fenn, ahol a tagok állandóan szép számban gyűlnek össze. Meg kell említenem, hogy az osztály bérlője az Agyagási fürdőnek is. Az osztály választmánya 3 ülést tartott, a tisztikart 28 esetben hívták össze tanácskozássra. Az osztály képviseltette magát a kolozsvári turista vándorgyűlésen is.

Az osztálynak tevékeny fényképészeti csoportja van Pozsonyi Gábor vezetése alatt. A csoport az osztály előadásai keretében 2 színes film bemutatót is tartott, hatalmas közönségsikerrel. Az osztály sícsoportja a tél folyamán sítanfolyamot is rendezett szépszámú résztvevővel.

Az osztály új vezetősége olyan tevékenyen végzi munkáját, hogy a legszébb reményekkel tekintünk az osztály jövője elé. Az ilyen lelkes, fáradságot nem ismerő vezetők alatt csak eredményes és alkotásokban gazdag jövő várható. Tagjainak száma 150.

Nagybányai osztályunk az elmúlt évben is eredményesen dolgozott. Ebben az évben sikerült tető alá hoznia a rozsályi menedékházat, sajnos, anyagiak hiánya miatt a befejezés a következő évre toldott ki. A ház építési munkálatainál különösen Tréger Lajos elnök, Böhm alelnök, Kunay házgondnok, Farkas házfelügyelő és Bortnyik műszaki bizottsági tag fejtettek ki nagy munkát. Az osztály kijavította a Forrásligeti menedékházat is, melynek

tetejére a szélvihar 3 hatalmas fenyőfát döntött. Az ilyen váratlan kiadások az osztály-amúgyis szerény költségvetését igen erősen igénybe vették.

Az osztály 1942-ben 34 kirándulást rendezett 292 résztvevővel. Az év folyamán 1 közgyűlést, 4 választmányi, 2 elnöki és 3 tisztikari ülést tartott. Tagjainak száma 140.

A Zilahi osztály tevékenysége a régen áhitott nádastói menedékház felépítésének előkészítésében merült ki. Túrúkat az épülő menedékház környékére rendezték. Tagjainak száma 27.

Széplés osztályunk tevékeny tagjainak köszönhetjük, hogy a változatos és vadregényes Lápos-hegység több turista útvonalán már útjelzések vezetnek a turistát a legszebb hegyesúcsokra, a Széplésre és a Hunyadi-csúcsra. Az útjelzési munkáknál a központi turista-szakosztály tagjai is résztvettek Úrmósi Jenő alelnök vezetésével. Az osztály 11 túrát rendezett 110 résztvevővel. Tagjainak száma 36.

Besztercei osztályunk a radnai havasokban építendő menedékházak tervezeteivel foglalkozott, de a nagy távolságok miatt szokatlanul sokba kerülő építkezéseket nem kezdhetette meg. Az osztály 9 nagyobb szabású kirándulást rendezett 274 résztvevővel. Tagjainak száma 100.

Fiatál Óradnai osztályunk október 3-án tartotta alakuló közgyűlését, de még a szervezkedéssel van elfoglalva.

Háromszéki osztályunk Tusnádfürdő és a Szent Anna-tó közötti országos kék jelzést készítette el. 4 kirándulást rendezett 37 résztvevővel. Tagjainak száma 37.

Révi osztályunk dr. Kulcsár András elnök vezetésével a központnak segít a révi Zichy-barlangi munkák elvégzésében. Az osztály tagjainak száma a sok áthelyezés miatt csökkent, a hozzáfűzött reményeket nem váltotta be. Tagjainak száma 22.

Údvarhelyi osztályunk működését szüneteltetjük. Az osztály munkakörét a jóval tevékenyebb Hargita Sport Egylet turista szakosztályának adtuk át. A szakosztály tagjai dr. Borbáth Samu alelnök vezetésével elkészítették Kápolnásfalutól a madarasi Hargita menedékházig vezető 12 km. hosszúságú út jelzését.

Az osztályok működéséről beszámolván szavá kell tennem azt, hogy kisebb taglétszámú osztályaink működésével a központ nem lehetett megelégedve. A lanyha működést az osztályok vezetősége főként a tagok katonai átképzésével kapcsolatos bevonulásokkal indokolta, ami tapasztalataink szerint helytálló is, mert a központ működését is több ízben megzavarta. Tisztában vagyunk azzal, hogy csak osztályaink naggyá tétele által oldhatjuk meg feladatainkat, ezért a további szervezkedés és újjászervezkedés kérdését állandóan napirenden tartjuk. Törekvésünk az, hogy minden osztály legalább egy menedékházhoz jusson, mert a ház építésével, fenntartásával járó gondok fokozzák az összetartást és munkakedvet.

Nagy munkatervünket is ebben a szellemben kívánjuk megvalósítani. Ezért vettük tervbe 1943-ban a maroszséki osztály kelemen-i és a zilah-i osztály nádastói menedékházainak felépítését. A további sorrendben a besztercei osztály Radnai-havasai és a háromszéki osztály „Könyaki” menedékházainak felépítése következik. De nem marad el a Széplés és a felsőbányai osztály sem. Így, ha lassan is, de biztosan menedékház tulajdonos lesz minden osztályunk.

Jelentésem végére érve, nem mulaszthatom el őszinte köszönetünk kifejezését a kolozsvári napilapok mélyen tisztelt Szerkesztőségeinek azért az állandóan készséges támogatásért, melyben Egyesületünket részesítették. Híreinket, közleményeinket mindig közölték és ezáltal közelebb hozták az Egyesü-

lethez tagjainkat, lehetővé tették a népies kirándulások megszervezését, előadásaink sikerét. Javasolom, hogy ezen köszönetünket az Ellenzék, Keleti Ujság, Estilap, Magyar Ujság t. Szerkesztőségeinek írásban is fejezzük ki.

Mélyen tisztelt Közgyűlés! Elhangzott jelentéséből megállapítható, hogy az Egyesület 1942. évi munkája a mai körülmények és lehetőségek között is aktív volt és az előbbi évhez viszonyítva, határozott fejlődésről tett tanúságot. Bizva az Egyesület alkotó erejében remélem, hogy szép terveink, ha lassan is, de mind megvalósulnak s elérjük azt a fejlődési fokot, amikor egész Erdély turista alkotásokban gazdag mintaterülete lesz szeretett hazánknak.

A közgyűlés a titkári jelentést egyhangúlag tudomásul veszi és az EKE munkájának önzetlen támogatásáért jegyzőkönyvi köszönetet szavaz Beke Lajos, Alexy Béla és Ürmössi Jenő alelnököknek, Illyés István ellenőr, Matejovics Antal gondnok, Táborosi László, Babós Imre, Tamás Béláné választmányi tagok és Veress Miklósnak, a zilahi osztály elnökének.

Alexy Béla pénztáros előterjeszti az Egyesület 1942. évi zárszámadását, melyet a közgyűlés egyhangúlag tudomásul vesz.

A számvizsgáló bizottság és az ellenőrök nevében Lakatos Miklós tesz jelentést, mely után a közgyűlés a tisztikarnak a felmentést megadja.

Alexy Béla pénztáros előterjeszti az Egyesület 1943. évi költségvetését, melyet a közgyűlés elfogad.

Elnök bejelenti, hogy az új alapszabályok értelmében szükségessé vált a tisztikar és választmány átszervezése. Felkéri Janesika Albert titkárt, hogy a választmány erre vonatkozó javaslatát olvassa fel.

A közgyűlés a választmány előterjesztését változtatás nélkül, egyhangú lelkesedéssel fogadja el.

A közgyűlés határozata folytán az egyesület 1942—44. évi tisztikara és választmánya az alábbiak szerint lakult:

Tb. elnökök: Iovag Merza Gyula, dr. Tavaszy Sándor, dr. Vásárhelyi László. — Elnök: dr. Balogh Ernő. — Társelnök: Szolnoky Gyula. — Üv. elnök: dr. Borbáth Samu. — Alelnökök: dr. Tulogy János, vitéz dr. Berde Károly, dr. berei Soó Rezső, Ürmössi Jenő, Beke Lajos, Alexy Béla, Turós K. Ernő, Timkó Ernő, dr. Timkó Iván. — Főtitkár: Janesika Albert. — Pénztáros: Alexy Béla. — Jogtanácsos: dr. Maxim Gyula. Könyvtárosok: Papp László és Olajos Irma. — Szerkesztő: Balogh Ernő dr. — Turista-múzeum igazgatója: Polereczky Dániel. — Szerző: Tomor Imre. — Jegyző: Bari Erzsébet és Szilágyi Márton. — Ellenőrök: Pletkovics József és Amirás Ernő. — Számvizsgáló bizottság: dr. Óssi József, Jikéli Lajos, Lakatos Miklós. Pótagok: Incefei Lajos és Olajos Irma. — Könyvelők Incefei Gábor és Kovács Gitta. — Fegyelmi bizottság: dr. Görög Ferenc, dr. Borbáth Samu, dr. Bodóczy Károly, Fülöp Géza, Turós K. Ernő. — Menedékház gondnokok: Matejovics Antal és Pakó Béla. — Menedékházi ellenőrök: B. Kiss Mihály és Jóna Ferenc. — Alapok bizottsága: Polereczky Dániel elnök, dr. Bodóczy Károly, Perczel Attila és Szilvay Ernő tagok. — Rendes választmányi tagok: Babós Imre, dr. Csapó Ernő, dr. Gaál István, Garai Ödön, dr. Grumáz László, dr. Györffy István, dr. Gyulai Zoltán, Illyés István, Kelemen Lajos, dr. Kiss Béla, Kovács László, dr. Kovács Margit, László Dezső, Linzmayer Emil, Miklós Viktor, Molnár Aladár, Müller Géza, Orosz Endre, özv. Petelei Antalné, Szücs Elemér, Táborosi László, Török Zoltán, Vámszer Géza, id. Xántus János, ifj. Xántus János. — Pótagok: Jánosy Lajos, Polgár Károly, Bert Péter, Nagy Géza, Boross Lajos, Geigely Zoltán, Kovács Károly, Cseh Ferenc, Pakó Béláné, dr. Kedves András.

Alexy Béla előterjeszti a választmánynak a tagdíj és az Erdély előfizetési díj felemelése tárgyában hozott határozatát.

A közgyűlés többek hozzászólása után a tagdíjat és az Erdély előfizetési díját az alábbiakban állapította meg:

Központi évi tagdíj: 20.— pengő, mely összeg ellenében a tagok díjmentesen kapják az Erdélyt és a szövetségi igazolványt. Családtagok tagdíja: 10.— pengő, ifjúsági tagdíj: 1.— pengő. Vidéki osztályok tagdíját 8.— pengőben állapította meg a közgyűlés.

Fenti határozat jóváhagyása tárgyában az egyesület előterjesztést tesz a m. kir. belügyminiszter úrhoz.

A közgyűlés határozata értelmében a központ minden vidéki osztály részére az Erdélyt 10 példányban a tagok közötti szétosztás céljából díjmentesen megküldi.

Dr. Borbáth Samu alelnök indítványára a közgyűlés Kovács Károlynak, az egyesület Hója erdei menedékház és Danielisz Endrének a révi menedékházi kezelőknek, a menedékházak szakszerű vezetéséért elismerését fejezi ki.

Elnök bejelenti, hogy írásbeli indítvány nem érkezett.

Babós Imre a MTSZ és Csizik Béla államtitkár üdvözlését tolmácsolja a közgyűlésnek. Rámutat arra, hogy szövetségi körökben a legnagyobb elismeréssel és csodálattal adóznak az EKE eddig kifejtett építő tevékenysége iránt. Az EKE most is megtalálja a módját, hogy építsen és új tagokat gyűjtsön. Az egyesület további munkájára Isten áldását kéri.

A közgyűlés Alexy Béla alelnök indítványára dr. Csizik Béla államtitkárt, az MTSZ új elnökét táviratilag üdvözlö.

Dr. Balogh Ernő megköszöni az elismerő szavakat, de hangsúlyozza, hogy a megnyitó beszédében említett álláspontja mellett kitart s míg a háború tart, a nemzeti feladatok teljesítésének alá kell vetni a turistaság érdekeit is.

J. A.

A révi Zichy-barlang felfedezésének és feltárásának története

(Folytatás.)

Amint *Merza Gyula* EKE tb. elnöktől tudom, az emlékmű terveze gipszből, féldombormű kivitelben el is készült. Az később összetört és — fájdalom — nyoma veszett.

Handl 1908-ban Veressnek azt írta, hogy a Zichy-barlangban és a Misid-völgyben új feltárásokat végzett.

M. Kovács Géza a barlangban 1911-ben készült felvételeiről az EKE képeslapokat hozott forgalomba.

Az EKE 1912-ben javításokat végeztetett a barlang berendezésében. Az 1912 június 12.-én tartott választmányi gyűlésen *M. Kovács Géza* jelenti, hogy „a Zichy-barlang javítási munkálatai befejeztettek, sőt 200 m. hosszúságban egy új barlangrészt is megnyitottak“.

Ugyanő az 1913. január 26.-án tartott XXIII. közgyűlésen jelentette, hogy 120 m. hosszú új barlangrészt tártak fel, barlangi építményeket javítottak. Ezen Handl által végzett munkálatok a Pokoltól a szifontőig terjedő területen ma is láthatók az évtizedek áradásai által tönkretett hidak, utak képében. Jelentette M. Kovács Géza azt is, hogy „új kilátópontokat koszorúba foglalva, négy km. hosszú új turista-utat készítettünk“.

Ezek után a gyönyörű eredmények után következett az 1914—18-as világháborús visszaesés, majd az 1918-as forradalom rombolása a barlangban, a menedékházban és a szállóépületben.

Az utána következő szomorú időkben magántulajdon lett a barlang, a menedékház és a szálló, az EKE-t kiszorították ezen munkaterületéről. Handl Károly meghalt 1932-ben Réven.

Majd következett a boldog hazatérés és 1940 november 24.-én újraalakult az EKE révi osztálya. Elnöknek dr. *Kulcsár András* ref. lelkészt, alelnöknek *Borcsa István* főjegyzőt, titkárnak *Balogh Károlyt*, a barlangkutató osztály vezetőjének *Marosi Sebestyént* választották meg.

Az újraalakult osztály 1941 április 27.-én ünnepélyes keretek közt átvette régi munkaterületét, a Zichy-barlangot, menedékházat és szállót. Megjelentek az ünnepségen a révi osztály tagjai *Kulcsár András* vezetésével. *Dr. Balogh Ernő*, az EKE elnöke, üdvözölte a szakosztály tagjait, vázolta a feladatokat, amelyek az osztályra várnak a központ támogatásával.

Megkezdődtek a munkálatok: a régi hidak, lépcsők újraépítése a barlangban 4000 pengőbe, a szállóban két szoba rendbehozatala, a fedelek javítása, a közös háló berendezése 4000 pengőbe került.

Táborosi László, az EKE központ tagja, az útjelzéseket készítette el. A Sebes-Kőrös áradása 1941 szeptember 2.-án elvitte a hidat.

Az új híd építését 1942 júliusban kezdik meg. Először egy pallót készítettek, hogy a Zichy-barlang megállótól megközelíthető legyen a barlang. A híd építéséhez a faanyagot a Zichy-uradalom adta. A híd építése az EKE-nek 8000 pengőbe került, melyből a Kereskedelmi és Közlekedésügyi minisztérium az OMIH útján 5000 pengőt adott.

Az új híd ünnepélyes felavatása 1942 augusztus 16.-án volt.

Dr. Kessler Hubert, az aggteleki cseppköves barlang igazgatója, a m. kir. Földtani Intézet megbízásából a Biharban végzett barlangkutásai során 1942 szeptemberében a barlangban a Handl által elért szifontó után újabb 170 m. hosszú szakaszt kutat ki, mely kettéágazva 220 m.-t, oldaljárataival 250 m.-t tesz ki. Ezzel a barlang eddig ismert hossza körülbelül 1 km.-t ér el.⁸

Dr. Kessler Hubert kidolgozza a Pokol elejétől az újabb szifonig terjedő szakasz járhatóvá tételének lehetőségeit.

A Révi-szorosról *dr. Balogh Ernő*, az EKE elnöke és a kolozsvári *Fotofilm*, az új barlangrészletről *dr. Kessler Hubert* készítenek szép felvételeket, melyekről készült képeslapok forgalomba kerülnek.

Beke Lajos, az EKE alelnöke, elkészíti a barlang környékének útjelzéseket feltüntető térképét, melyet a Zichy-barlang menedékházában is kifüggesztenek.

Dr. Veress István meghalt 1942 augusztus 12.-én. A barlang első feltárói közül csak *dr. Jordán Károly* egyetemi tanár él, aki ma is járja a természetet.

A Zichy-barlang feltárásával összefügg a barlangi patak eredetének kérdése.

⁸ Dr. Kessler Hubert: Az északbihari forrásbarlangok. Beszámoló a M. Kir. Földtani Intézet vitaulésének munkálatairól. 1942. Térképpel.

Erre vonatkozólag a legrégebb adatot *K. Nagy Sándornál* találtam. „Székelyföldön és Aldunán“ című 1883-ban megjelent könyvének 103. lapján azt írja, hogy „Révről szekérral két óra alatt elérjük a „Teu Sgloma“ nevű kis tavat, melynek vize sárgás, nem régen képződött az egész tó, még pedig annak a pompás vízesésnek a hátrányára, mely a révi sziklaszorosban látszik. Ugyanis az a szép vízesés az innen kiinduló völgy végén lévén, ennek a tónak felfakadása megapasztotta a vízesés vizének bőségét.“ „Ettől nyugatra 200 lépésnyi távolságra van a „Teu Batrinului“. (Ez a 75.000-es térképen fel van tüntetve.)

A ma már kétségtelen biztonsággal tudott befolyása a Zichy-barlang bűvópatakjának a *Tízfalusi Pokol-barlang*.

Veress István szerint Handl még 1903 előtt ismerte e barlangot, sőt azt is megfigyelte, hogy a Tízfalusi barlang patakjába „hullott szalma-törmelék egyszer a révi vízesésnél jött ki“. Ezen barlang felfedezőjének tehát Handl Károlyt kell tartuk.

Veress István írja, hogy 1904 június 24-én — Handl Károly nélkül — *Gulácsy Endre* áll. isk. igazgató, *Geisz Mihály* agyagipari tanfolyamvezető, *Osváth Jenő* segédjegyző, *Sipos Adorján* és *Hollósy István* gimnáziumi tanulók társaságában ellátogatott ide, megtalálták a patak eredetét s azt nyomon követve, eljutottak eltűnéséig, ahol két barlangnyílás van. Az alsón 8 méteres létrával lejutottak egy második mérőleges járathig.

Ugyanezen év július 19-én *Handl Károly*, *Veress István* és *Csák Andor* gimnáziumi tanuló két vezetővel, kellő felszereléssel bejárták a cseppkövekben gazdag, szép barlangot. Leírása *Czárán Gyulától* az Erdély 1905. évfolyamának 39. lapján jelent meg.

A Tízfalusi Pokol-barlang és a Zichy-barlang összefüggését minden kétséget kizáróan 1912-ben sikerült bebizonyítani. Az EKE 1913. január 26-án tartott XXIII. közgyűlésén *M. Kovács Géza* főtitkár örömmel jelentette, hogy „a Zichy-uradalomnak felügyelője, *Czerny Győző* tagtársunk fáradtságával a Zichy-barlangnak a Tízfalusi barlanggal való összeköttetését sikerült kétségtelenül megállapítani. Ha volna módunk hozzá, 4—5 hónapi erős munkával, a gyönyörű Zichy-barlangot hazánk legnagyobb barlangjává fejleszthetnők.“ Máshol utal arra, hogy a kísérlet a barlangi patak vizének megfestésével történt.

A Tízfalusi Pokol-barlang legbuzgóbb látogatója később *Pozsonyi Jenő*, a kiváló bihari természetjáró volt. Le is írja útivázlatrajz- és barlangi szelvények kíséretében a barlangot. A vízmegfestéssel is kísérletezett az összefüggés kimutatására, de társai a Zichy-barlangnál nem figyelték a vizet s így eredményt nem ért el.⁹ Ugyanő még 1932-ben is meglátogatta a Tízfalusi Pokol-barlangot, amikor megállapította, hogy „a bűvópatak az utolsó két évben hatalmas rombolást végzett“, a cseppkőképződmények tönkrementek.¹⁰

A Tízfalusi barlang a 75,000-es térképen a Zichy-barlangtól délkeletre, a „*Tízfalu határ*“ felírás *A* betűjétől északra van, ahol a bar-

⁹ Erdélyi Turista. 1930. 3—4. szám, 6. lap.

¹⁰ Biharország. 1933. 4. szám, 5. lap.

langjának forrása (Qu) és eltűnése is jelezve van. Ettől északnyugatra, a „D. Cruciú“ felírástól keletre szintén van feltüntetve egy kettős forrás eltűnő csermelye, melyek valószínűleg szintén a Zichy-barlang Stix vizébe szállítják vizüket. A Zichy-barlang nyílásától eddig légvonalban körülbelül 5 km. távolság van.

A Zichy-barlang történetében jelentős esemény volt a folyó év október 16—17.-én rendezett *Mátyás-túra*, melynek keretében leplezték le a barlang bejáratánál a barlang felfedezőinek és első feltáróinak emlékét megörökítő márványtablát.

A B A R L A N G
FELTÁRÁSÁNAK 40-IK ÉVFORDULÓJÁN
CZÁRÁN GYULA,
HANDL KÁROLY és VERESS ISTVÁN
FELTÁRÓK MUNKÁSSÁGÁNAK
EMLÉKÉT ÖRÖKÍTETTE MEG AZ
ERDELYI KÁRPAT EGYESÜLET
1943. X. 17.

Ime, a barlang felfedezésének, feltárásának története, a mult nagyjainak munkássága.

Ebből merítünk erőt, biztatást a további munkára, ez ró reánk kötelességet is, hogy dolgozzunk tovább barlangunk jövőjéért.

Mik a legfontosabb teendők?

A barlangnak villanyvilágítással való ellátása vagy a vízesés, vagy a Sebes-Körös energiájának felhasználásával; esetleg a szoros szép részeit (vízesés, a Két püspök) villannyal meg kell este világítani.

A barlang további feltárása, járhatóvá tétele, a Pokol hosszú tóvá duzzadt, mély szakaszán át csónakközlekedés beiktatásával.

A menedékház környékén a Sebes-Körösön csónakázó rész körülhatárolása, berendezése. Kajakosoknak kis csónakház építése. A MÁV-nál ki kell eszközölni, hogy a Zichy-barlang megállónál a gyorsvonatok legalább feltételesen megálljanak.

Az Országos Természetvédelmi Bizottság segítségével a Révi szoros barlangjaival természetvédelmi területnek kell nyilvánítani.

Hisszük, hogy eljön rövidesen az az idő a Mindenható segítségével, midőn *Handl—Czárán—Veress* nyomdokain haladva, megvalósíthatjuk az ő vágyukat: járhatóvá tehetjük az egész hatalmas barlangot a Zichy-barlang nyílásától Tízfalusi Pokol-barlang nyílásáig.

Dr. Tulogy János.

HIREK

Csik vármegye prospektusa. Az OMIH és a megyei fürdők támogatásával a Csikmezei Idegenforgalmi Bizottság igen értékes prospektust adott ki. A prospektus szövegét *Székely Géza*, az OMIH csikszerepai kirendeltségének vezetője írta. A nagy szakértelemmel összeállított szöveg és képanyag igen értékes és nagy ízléssel kiállított prospektust adott az Erdélyt felkereső idegenek kezébe. Röviden, de teljes részletességgel ismerteti a vármegye nevezetes látnivalóit, fürdőit és ezeket elsőrendűen kiválókatott képekkel illusztrálja. *Székely Géza* értékes munkájával igen nagy szolgálatot tett a vármegyét felkeresőknek, mert végre egy tökéletesen megbízható, kellő szakértelemmel összeállított munka alapján ismerhetik meg Csik vármegye minden idegenforgalmi nevezetességét.

MTSz november 9-én megtartott tanácsülésén *Csizik Béla* dr. elnökölt. Napirend előtti felszólalásában *Papp Dénes* a magyar turisták nevében üdvözölte *Csizik Béla* dr. elnököt kormányzói kitüntetése alkalmával. *Rubányi Vilmos* pedig az MKE-nek, a MTSz közgyűlésről távolmaradása miatt a Tanács előtt biztosította az elnököt és üv. másodelnököt, — egyesülete feltétlen támogatásáról. — Elnök két vizsgázott vezetőnek átadta a vezetői jelvényt, akik fogadalmat is tettek a Tanács előtt. Majd ismertette a Szövetség rendkívüli közgyűlésének lefolyását. — *SzunioGH Árvay Nándor* dr. a vezetőképzés előadója részletesen beszámolt a Honvédelmi Minisztérium újjáért rendezett szövetségi terepgyakorlatról. Visszautasította azt a gyanúsítást, hogy bizalmas úton hírek szivárognak ki a gya-

korlat előkészítésével kapcsolatos munkákról, kihirdette az eredményeket. I. Tébe leventék csapata, II. MKE 2. csapata, III. MKE 3. csapata. A díjakat átadó elnök örömmel üdvözölte az ifjúság győzelmét jelentő versenyt, mert ez biztatást jelent a turista utánpótlásra. Majd felhívta a turistákat a bírálatok nyílt elmondására, de minden személyes él nélkül. Az általános turista étellel kapcsolatosan megnyilvánuló és tárgyilagos bírálatnak még az Értesítőben is adnak helyet. — Elnök beszámolt még a Földművelésügyi Minisztériumban megtartott kárpátaljai mezedékház értekezletről. Sajnos végleges eredményről nem adhat még jelentést. Bejelentette, hogy a Nemzeti Sport Bizottság előtt legközelebb általános turista tárgyú megbeszélések is napirendre kerülnek, így: tilos területek, kisegyesületek kérdése, stb. — Üv. másodelnök bejelentette, hogy a Vándorkedv és a Sóllyom TE kérelmére 300—300 P ágyalapítvány kiutalását javasolja az elnökség. Kéri az egyesületeket, a december 31-iki létszám mielőbb bejelentésére, az ideiglenes egyesületi évi elszámolásoknak január 10-ig beküldésére. Bejelenti, hogy az OSK a Turista Értesítő költségéhez 4000 pengővel hozzájárult. — Titkár bejelentette a pécsi és budafoki leventék nyilvántartásba vételét. — Munkater. és Utj. előadó javaslatára a Tanácsülés, — a MTE kérelme alapján, — a Gerecse déli részének gondozását kivette a Gyopár TE Bp. kezéből és átadta a MTE tatabányai Osztályának. — *Ankner Béla* tanácsstag bejelentette a Vadvidékek Baráti Körének megalakulását. Ez a csoportosulás az erdélyi havasokban védőkunyhókat szándékozik létesíteni a magashegyi sielőknek és turistáknak. — *Babós Imre* a Mátyás-túrákkal kapcsolatosan terjesztette elő jelentését, felhívta az Egyesületeket a még elmaradt túrák mielőbbi megrendezésére és kérte a túrajelentések mielőbbi beküldését.

B. I.

Mátyás-túráinkról.

Eső, hó nehezíti már a Mátyás-túrák útját. A völgyekben ködtengerben járunk, de a hegyekben verőfényes napsütés és pompás kilátás vár. Tehát ne csüggedjünk, keressük a hegytetőket, mert megérdemlik a fáradságot. És Erdélyünk nagy szülöttjének dicső élete, Hazánkat a vezető európai népek közé felemelő országglása, biztatás lehet számunkra. Csüggedés nélküli munkálkodás, egyéni érdeken felülemelkedés, a vezetők megalkuvás nélküli követése, az általuk mutatott cél lebegjen szemünk előtt és akkor megtaláltuk Mátyás-útját, méltók vagyunk az Igazságos emlékéhez. Erre tanítanak a Mátyás-túrák!

Sport életünk Mátyás-esztendejének utolsó hónapját írjuk. Ünnepi túráink keretében sorra jártuk csaknem minden kedves kiránduló helyünket. De még hátra van néhány túránk, még ezeken átélhetjük az ünnepi kirándulások lélekemelő hatását.

Osztályaink közül többen igen kevés pontszámmal szerepelnek kimutatásunkban. Kérjük az Osztályok vezetőségét, hassanak oda, hogy tagjaik közül minél többen vegyenek részt a még elkövetkező Mátyás-túrákon. A túravezetőket pedig utasítsák a túrajelentések mielőbbi beküldésére.

Az eddig beérkezett jelentések szerint Egyesületünk Mátyás-túra kimutatása a következő:

Központ	334	tagrésztvevő
Marosszéki Osztály	175	"
Budapesti tagok	87	"
Gutin Osztály	34	"
Széplés Osztály	11	"
Csikszéki Osztály	7	"
Háromszéki Osztály	2	"
Meszés Osztály	2	"
Óradnai Osztály	2	"
Révi Osztály	2	"

Osszesen: 656 tagrésztvevő

Az elmaradt országos Mátyás-túrák megrendezésének végleges határideje 1943 december 31.

Felhívjuk tagjainkat a hátralévő túrák látogatására. A még elkövetkező Mátyás-túrák helye és időpontja Központunkban megtudható! Kérjük a túrajelentések mielőbbi beküldését!

Szövetségi Mátyás-túrakimutatásban a társegyesületek sorrendje a következő: MTE 1396, MKE 815, EKE 656, Póstás 411, Törekvés 371, BSE 319, MMTE 279, BBTE 263, Ker. ITE 148, Vándorkedv TE 135, Pénzint. Liga 128, Tébe lev. 124, Mávag 111. Összesen 5595 igazolványos turista résztvevő. — Egyesületünk pontszám emelkedése igen mérsékelt. Ennek oka több túrajelentés kése delmes elmaradása. Az idő is igen mostoha volt turistáinkhoz. A tavaszi időjáráshoz hasonlóan, kiadós eső mosta Mátyás-túráinkat. Ez is oka az EKE pontoknak várakozáson aluli szaporodásának. Ezúton is felhívjuk tagjainkat a még elkövetkező Mátyás-túrák fokozottabb látogatására.

Marosszéki Osztály hírei.

Szeptember 25—26-án számszerint ötvenhaton a Ratosnyai—Tiha—Dundek—Ruszka szakaszát jártuk. Ezen a kirándulásunkon igen értékes részét ismertünk meg munkaterületünknek, amelyet még azelőtt nem jártunk. A Tihatető és a ratosnyai Tiha-patak feje közötti 3 km-es szakaszon (800 m. nivó különbözettel) igazi turista teljesítmény úgy a fel- mint a lemenetel.

Amint a ratosnyai Tiha völgy 20. km-ét elhagyjuk, 3 km. útát vasúti talpfák melletti ösvényen, 3—4 km-t dorong úton, másfél km-t patak fölé épített rönkfa csuszdába haladtunk (olyan mint egy bob pálya) és végül következik az igazi kapaszkodás: 3 km-t a sziklába vájt patakmederben másztunk felfelé. Ez nem is patakmeder, hanem vízések sorozata. Megjegyezni kívánom, az említett

patakmeder az egyetlen járható út, máshol sűrű bokrok és szakadékok teszik lehetetlenné a járást.

Egyik szikláról a másikra mászva, 2 óra múlva meglátjuk a hegység égbenyúló szikla-túit. A Tiha-tető sok karesú szikla alakjával, úgy néz ki, mint valami drága csipke függöny. Ennek az útnak turista jelentősége igen nagy, csak az a baj, hogy ma csak azok járhatják, akik a hegységet jól ismerik, mert nem egészen veszélytelen. A túrát Both K. és Nagy G. vezették.

Október 23-án két kirándulást rendeztünk, egyiket Vácántető—Ákosfalva útiránnyal. Vezetők: Nagy G., Szakács I., a másikat Szováta—Parajd—Bucsintető útiránnyal (másfél nap), vezette: Bardóczi B. és Kovács S.

Természetjáró csoportunk okt. 30—nov. 2-ig még egy kelemenhavasi kirándulást rendezett Ilva völgy (15 km)—Teleki csúcs 2102 m.—Drágási vadászház—Drágás tető 1770 m.—Kisilva patak útiránnyal. Vezetők: Bardóczi B. és dr. Wendel turista testvéreink.

Október 30-án este 6—8 óráig a ref. Kollégium dísztermében rendeztük idei első vetítettképes előadásunkat.

Előadásunknak tárgya Mátyás-túráinkon készített felvételekből munkaterületeink ismertetése, Erdély ismert és ismeretlen szépségei címen Kelemen-, Görgényi-, Csiki havasok voltak. Nagy tetszést aratott a Kisbékás-szoros gyönyörű felvételeinek bemutatása.

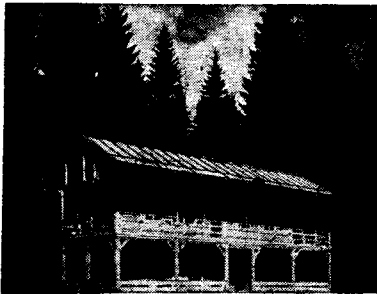
Előadásunknak olyan erkölcsi sikere volt, hogy a tömeges kéréseknek engedve, nov. 13-án megismételtük. Előadásunkat dr. Máthé János elnök bevezetőjével kezdtük. Schne-darek L. (a fotó csoportunk vezetője) és Both K. ismertették az előadás anyagát. Előadásunk sikeréhez értékes munkásságukkal hozzájárultak még Szakács I. és Horvák I. turistatestvéreink is.

Oszályunk dec. 25—jan. 1-ig a Hargitán egy erdélyi turista vezető tanfolyam megrendezésére kapott megbízást. Osztályunk a kitüntető megbízást örömmel vette és reméli, hogy ez a tábor, amelyik az ország sportvezetőit és Erdély fiait összehozza a kölcsönös összemegelégedés jegyében fog lefolyni, hogy hazánk turista feladataiért és a szebb magyar jövőért együtt dolgozhassunk.

Both Károly.

MENJEN ÜDÜLNI az ERDÉLYI KARPAT-EGYESÜLET

Forrásligeti menedékházába

Megközelítése Nagybányáról, tengerszintfeletti magassága 1016 m.

Kirándulási lehetőségek a Rozsályra, Gutinra, hosszabb túra a rendkívüli szépségű Bódi-tóhoz.

Felvilágosítást nyújt az Erdélyi Kárpát-Egyesület nagybányai osztályának elnöke: Tréger Lajos, Nagybánya, Fürdőtelep. Válaszbélyeg mellékelendő!

Régi turanaplókból . . .

Erdély helynevei. Irta és az EKE helynévtári bizottságának 1894 július 7-én tartott ülésében előterjesztette Márki Sándor dr. — „Ujabbban többen vádolták az EKE-t, hogy a térképek s helynevek ügyében kiküldött bizottsága voltaképen magyarosítással foglalkozik. Rettenetes vád ez, ha meggondoljuk, hogy ez a bizottság Magyarországon működik . . . Az a feladatunk, hogy térképeken, tudományos és ismeretterjesztő könyvekben és iratokban, sőt magában az életben is az igazi helynevek használatára szoktassuk a közönséget s hogy ne maradjon megnevezetlenül az erdélyi részek területén egyetlen egy valamire való hely sem. Mert helyesbíteni kell az elferdített magyar neveket. Pl. Tisztásulvi — Tisztás, Zerche — Zörke, Barzasi — Borzáshegy, Horaitzia — Köhegy, stb . . . A helynevek ezen rekonstrukciójának jogosult voltához kétség nem férhet. Ezer meg ezer helynevünket temették el kedvezőtlen történeti fejlemények; a kegyelet legelemibb s a gyakorlati életnek nem legutolsó követelése, hogy régi jogaikba visszahelyezzük őket . . .“

Erdély, 1894. III. évf.

Választmányunk néhai tudós tagjának előterjesztése Egyesületünk kebelében alakult, helyneveket kutató és gyűjtő vidéki albizottságok részére készült. Másrészt válasz volt több szász lapban Egyesületünkkel szemben elhangzó támadásra. A közel fél évszázaddal ezelőtt kijelölt úton haladunk most is, amikor az EKE kiadásában megjelent erdélyi térképek névrajzi adatait is felülvizsgáló, — helyi és egyesületesi érdeken felül álló —, országos bizottságot támogatjuk szerény tudásunkkal . . .

EKE szilágymegyei Osztálya újraalakult Zilahon 1933 november 5-én. Az ünnepi ülésen Szolnok Gyula mint a propaganda szakosztály alelnöke: egyesületünk alapszabályát ismertette, Tulogdy János dr. alelnök: a túristaságot, majd Balogh Ernő dr. főtítkárr 60 szebbnél szebb diapozitív vetítésével „körséta Erdélyben“ c. tartott előadást.

Erdély, 1933. XXX. évf.

EKE aradi Osztálya elhatározta, hogy Menyházafürdő—Rézbánya—Szamosbazar utat a még Czárán által épített nyomon színjelzéssel látja el és az út első részét „Czárán-út“-nak nevezi el . . .

Erdély, 1933. XXX. évf.

Kirándulás a Negojra c. túraleírásában Szádeczky Lajos dr., Egyesületünknek volt alelnöke, majd elnöke több érdekes megfigyelései közül kiemeljük a következőket: A Negoj tetején . . . a legnagyobb kő lapján piros festékkel, arasznyi betűkkel ragyogott 1890. VII. 12., nyilván annak a nagy napnak a dátuma, amidőn a (szász) Kárpát Egyesület szebeni fiókja a felvezető utat megjelölte.

Erdély, 1892. I. évf.

B.I.

A vadregényes Hargitán kb. 1350 m. tenger színe feletti magasságban van az Erdélyi Kárpát Egyesület

Uz Bence menedékháza :

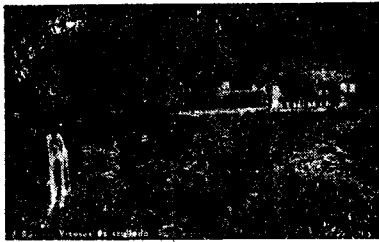
8 szoba 18 ágyal, 2 tömegszállás 36 ágyal.
Megközelítése: Csikszeredáig vonattal, innen naponta kétszer közlekedő Mávaut járáttal.

Hálódíjak: közös hálótermekben ágynemű nélkül EKE tagoknak 1 P, szövetségi tagoknak 1.50 P, nem turistáknak 2 pengő. Hálódíj ugyanott ágyneművel 1.60, 2.20 és 2.80 pengő a fenti sorrendben. Kettő és három ágyas szobákban 3.50, 4, 4.70 pengő. Hozzászámítanak még 10% kiszolgálási és 5% forgalmi adót. Levelezés: Székely Géza, Csikszereda, Kossuth Lajos-u. 26. sz.

Télen, nyáron nyitva. Korlátlan kirándulási lehetőségek a Hargita minden részébe.

Erdély kapujában, a Sebeskörös csodás völgyében, a Zichy csepkőbarlang közvetlen közelében áll az Erdélyi Kárpát Egyesület

Zichybarlangi menedékháza,

ahol 17 szoba és közös turista háló áll a nyaralók rendelkezésére.

Megközelítése: Személyvonattal Zichybarlang megállótól 5 perc. Gyorsvonattal Rév nagyállomástól 6 km. gyalogút.

Hálódíjak: közös turista szálláson pokróc nélkül: 1 pengő. Egyágyas szoba díja EKE tagoknak 2, szövetségi igazolvánnyal ellátott turistáknak 3, nem tagoknak 4 pengő. Kétágyas szoba a fenti sorrendben 4, 6, 7 pengő. Teljes napi penzió napi háromszori bőséges étkezéssel EKE tagoknak 12.— P, szövetségi tagoknak 13.— P, nem turistáknak 14.— P. 8 napnál hosszabb ideig tartó ott tartózkodás után engedmény.